

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

คัมภีร์โลกปทีปกสาร ผลงานของพระเมธีขรรค์ไชยศรี ภิณฑุชาวพม่า เป็นคัมภีร์ที่มีความยาวถึง ๑๑ ฎูก แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๘ ปริเฉท แต่ละปริเฉทมีเนื้อหาแตกต่างกันออกไป และมีลักษณะเนื้อหาสมบูรณ์อยู่ในตัว คัมภีร์โลกปทีปกสารนอกจากจะมีขนาดยาวแล้ว ยังเป็นคัมภีร์ที่มีความสำคัญมากอีกคัมภีร์หนึ่งด้วย กล่าวคือ ประการแรก คัมภีร์นี้มีผู้ให้ความสนใจและคัดลอกสืบต่อกันมาจนถึงในปัจจุบัน และปรากฏว่ามีการค้นพบคัมภีร์ตัวเขียนที่จารด้วยอักษรขอมและอักษรมอญ ๒๖ ส่วนวนตัวกัน ประการที่สอง คัมภีร์นี้เป็นที่รู้จักของนักปราชญ์ทางพุทธศาสนาทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทยเป็นอย่างดี และในประการสุดท้าย คัมภีร์นี้มีอิทธิพลต่องานเขียนของนักปราชญ์ในยุคต่อ ๆ มาเป็นอย่างมาก เพราะนักปราชญ์ในยุคหลัง ๆ เมื่อรจนาคัมภีร์ที่มีเนื้อหาทำนองเดียวกันกับคัมภีร์นี้ ก็มักจะอ้างเป็นหลักฐานอยู่เสมอ ๆ ดังเช่น พระสิริมังคลาจารย์ ภิณฑุชาวเชียงใหม่ ได้อ้างถึงคัมภีร์โลกปทีปกสารในการรจนาคัมภีร์จักกวัตทินี ทศนันทวาทะมหาสมุทรว่า

พระเมธีขรรค์ไชยศรีมีปรากฏชื่ออยู่หลายรูป สำหรับรูปที่แต่งคัมภีร์โลกปทีปกสารนี้ในหนังสือ Dictionary of Pali Proper Names (Majjakkera 1974: 633) และในหนังสือศาสนวงศ์หรือประวัติศาสตร์ (พระปัญญาสามิ ๒๕๐๖: ๒๑-๒๒) ระบุว่า เป็นชาวพม่า.

เกรียงศักดิ์ ไทยคุรุพันธ์, "โลกปทีปกสาร ปริเฉทที่ ๑-๒ : การตรวจชำระและการศึกษาเชิงวิเคราะห์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิถียุทธศาสตร์, แผนกวิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓), หน้า ๑๒-๑๔.

โลกที่ปกสาเรปี

มหาสมุทรเท อุตก	สหพดา สหพโต ทิสา
ปกชนทิกุวา ยถาฐาเน	ปคคิ สคคณวิ จ
อาวญญ วิย หุชวาน	กตุวา สหหมปิ เกรว
ททย ทาลยนุค ว	มหาสทท ชเนคิ จ . . .

"แม่ในโลกที่ปกสาเรปีก็กล่าวว่า น้ำในมหาสมุทรแล่นไปสู่สารทิศ, ตกลงมาที่เดิม
เนื่อง ๆ เป็นประจุนประจวน ทั้งทำเสียงนากลัว และให้เกิดเสียงคังสันราวกับจะทำลาย
หัวใจ . . ."๒

จากการศึกษาค้นคว้าคัมภีร์โลกปป์ที่ปกสาร ผู้วิจัยได้พบว่า คัมภีร์โลกปป์ที่ปกสาร
มีเนื้อหาสาระที่น่าสนใจ และให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับแนวความคิดของนักปราชญ์
ทางพุทธศาสนา เช่น ความคิดเรื่องโลก เรื่องจักรวาล เรื่องความเป็นมาของมนุษย์และ
ประวัติศาสตร์พุทธศาสนา เป็นต้น ส่วนปริเฉทที่ ๘ มีชื่อว่าปภินณณยสารนิเทศ มีความยาว
จำนวน ๒ บุคเศษ ๑๑๒ หน้าโบลาน เริ่มปลายบุคที่ ๘ ถึงบุคที่ ๑๑ มีลักษณะเนื้อหาแปลกไป
จากปริเฉทอื่น ๆ ตรงที่ผู้รจนาค้นเอาเรื่องเบ็ดเตล็ดมารวบรวมไว้ บางเรื่องมีการ
อธิบายขยายความพร้อมยกตัวอย่างประกอบ บางเรื่องเป็นแคยกหัวข้อขึ้นมากล่าวไว้เฉย ๆ
เช่น กล่าวถึงบุคคลประเภทต่าง ๆ เปรียบเทียบกับสัตว์บ้าง เปรียบเทียบกับธรรมชาติบ้าง
พรรณนาถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติเป็นต้นว่า ฟารอง ฟาแลบ รุงกินน้ำบาง จึงนับว่าเป็น
ปริเฉทที่มีเนื้อหาที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งอีกปริเฉทหนึ่ง เพราะคัมภีร์โลกปป์ที่ปกสารเป็นคัมภีร์
ที่มีความสำคัญคงไคกล่าวมา จึงควรที่จะได้ทำการวิจัยและตรวจสอบชำระทุก ๆ ปริเฉท
เพื่อให้ได้คัมภีร์ที่มีเนื้อหาครบสมบูรณ์ เป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาวรรณคดีพุทธศาสนา และเพื่อ
เป็นมรดกของประเทศไทยและพุทธศาสนาสืบไป

เนื่องจากมีผู้ทำการวิจัยตรวจสอบต้นฉบับคัมภีร์โลกปป์ที่ปกสารไว้แล้ว ๘ ปริเฉท
ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรเลือกคัมภีร์โลกปป์ที่ปกสาร ปริเฉทที่ ๘ มาทำการวิจัยและตรวจสอบ-
ชำระ แปล และศึกษาวิเคราะห์ ทั้งในค่านเนื้อหาและลีลาการเขียนของผู้รจนาคัมภีร์นี้

กรมศิลปากร, หอสมุดแห่งชาติ, จักกวัตทีปนี (กรุงเทพฯ : หอสมุดแห่งชาติ
กรมศิลปากร, ๒๕๒๓), หน้า ๓๗.

๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๕.

เป็นการวิจัยต่อเนื่องจากผู้วิจัยคนอื่น ๆ และเพื่อให้การวิจัยดำเนินไปอย่างต่อเนื่องมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงขอนำเนื้อหาของคัมภีร์โลกปทีปกสารในปริเฉทที่ ๑-๘ มากล่าวไว้โดยย่อดังนี้

ปริเฉทที่ ๑ สังขารโลกนิทเทส ผู้จนาโคเริ่มด้วยบทสรรเสริญพระรัตนตรัยคือ พระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ จากนั้นให้ความหมายคำว่า "โลกปทีปกะ" ว่าหมายถึงการแสดงการบังเกิดของโลกทั้งสาม และคำว่า "โลก" หมายถึงสังขารโลก สัตว์โลก และโอกาสโลก แล้วพรรณนาถึงสังขารโลกนิทเทสในความหมาย ๑๒ ประการ พร้อมทั้งให้คำอธิบายความหมายของโลกตามนัยนั้น ๆ อันได้แก่โลกคือสรรพสัตว์ โลกคือนามและรูป โลกคือเวทนา ๓ โลกคืออาหาร ๔ โลกคืออุปาทานชั้น ๕ โลกคืออายตนะภายใน ๖ โลกคือวิญญานรูปิ ๗ โลกคือโลกธรรม ๘ โลกคือสัตตาวาส ๙ โลกคืออายตนะ ๑๐ โลกคืออายตนะ ๑๒ และโลกคือธาตุ ๑๔

ปริเฉทที่ ๒ นิรยคคินิทเทส กล่าวถึงนรกขุมใหญ่ ๆ ๔ ขุม ได้แก่ สัมภูชีวนรกกาทสุตคนรก สังฆนรก โรรวนรก มหาโรรวนรก ตาปนนรก ปตาปนนรก และอวีจिनรก และแสดงลักษณะของนรกว่ามี ๔ มุม ๔ ประตู มีกำแพงเหล็กล้อมรอบ มีไฟลุกโพล่ง มียม-โลกอยู่ทิศละ ๑๐ แห่ง เช่น โลกภูมิ เป็นต้น จากนั้นพรรณนาถึงอายุของนรกขุมต่าง ๆ พร้อมทั้งกล่าวถึงสัตว์ที่ไปเกิดในนรกขุมนั้น ๆ ว่า สืบเนื่องมาจากอกุศลกรรมที่ตนกระทำไว้ เช่น ผู้ที่มีขี้ความารคาคายแล้วจะไปบังเกิดในอเวจिनรก สัตว์ที่ไปเกิดในนรกจะทนทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัสอยู่ในนรกขุมนั้น ๆ เป็นเวลานานยาวนาน และสุดท้ายผู้จนาโคแนะนำว่าผู้ที่ประกอบอกุศลกรรมจะได้รับความทุกข์เป็นผลอย่างหนัก ควรละเว้นอกุศลกรรมแล้วใส่ใจในการประกอบแต่กุศลกรรม

ปริเฉทที่ ๓ เปตคคินิทเทส ผู้จนาพรรณนาถึงสาเหตุที่บุคคลไปเกิดในเปรต-วิสัย ลักษณะรูปร่างและความทุกข์ทรมานของเปรตโดยย่อ พร้อมทั้งยกตัวอย่างความทุกข์ทรมานของเปรตประเภทต่าง ๆ ประกอบ เช่น เปรตชวานา เป็นต้น เปรตทั้งหลายล้วนได้รับความทุกข์เพราะผลกรรมอันสืบเนื่องมาแต่อกุศลกรรมที่ตนกระทำไว้ และจำแนกเปรตออกเป็น ๔ ประเภทคือ "ปรตคูปฐวี (เปรตที่ดำรงชีพด้วยสิ่งที่ผู้อื่นให้) ๑ นิชฌาม-คัมภิกะ (เปรตที่ถูกรบกวนอยากเผาผลาญ) ๑ ชุปปิปลาสิกา (เปรตที่มีแต่ความหิวกระหาย) ๑

ปัสุปีสาจาก (เปรตคลูกุ่น) * กาลกัญชาสูตร* (อสูรที่มีรูปร่างน่าเกลียดน่ากลัว) "๑
แล้วกล่าวถึงระยะเวลาและวิธีการที่สามารถทำให้เปรตแต่ละประเภทพ้นจากสภาพความ
เป็นเปรตได้

ปริเฉทที่ ๔ ศิริจันตคตินิเทศ พระเมฆังกร เถระกล่าวถึงสัตว์ศิริจันตไว้
หลายประเภท อันใดแกสัตว์ไม่มีขา สัตว์มีขา ๒ ขา สัตว์มีขา ๔ ขา และสัตว์มีขามาก
บรรดาสัตว์เหล่านั้น พญานาคเป็นยอดในจำพวกไม่มีขา พญาครุฑเป็นเลิศในพวกมี ๒ ขา
ช้างและม้าเป็นเยี่ยมในพวกมี ๔ ขา สัตว์เหล่านั้นทุกประเภทดำรงชีวิตอยู่ด้วยความทุกข์
เพราะการ เบียดเบียนซึ่งกันและกัน หรือถูกมนุษย์เบียดเบียน นอกจากนี้สัตว์ไม่สามารถใน
การทรงจำหรือบรรลุนิรมิตอันเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าได้ และผู้รจนาคำนี้แนะนำให้
รู้ทั้งหลายประกอบแต่กุศลกรรม เพื่อที่จะได้ไม่ไปเกิดเป็นสัตว์ศิริจันต

ปริเฉทที่ ๕ มนุสสคตินิเทศ แสดงถึงความเป็นมาของมนุษย์ เหตุที่ได้ชื่อว่า
มนุษย์ และการจัดมนุษย์เป็นประเภทต่าง ๆ ตลอดจนประวัติของพระมหากษัตริย์ในชมพูทวีป
นับตั้งแต่พระเจ้ามหาสมมติราชจนถึงพระเจ้าอโศกมหาราช และประวัติการตั้งลังกาทวีปซึ่ง
เริ่มจากพระเจ้าวิชัยปฐมกษัตริย์จนถึงพระเจ้าสัทธาติสสะ กษัตริย์องค์ที่ ๑๕ นอกจากนี้ยัง
ได้กล่าวถึงประวัติของสาลิวันกุมารและนางอโศกมาลินี และในตอนสุดท้ายได้พูดถึงลักษณะ
ความเป็นอยู่ของมนุษย์ในกรุงทวีปโคยขอ

ปริเฉทที่ ๖ สัตคโลกนิเทศ แสดงถึงเรื่องเทพตลอดจนทิพยสุขสมบัติในเทว-
โลกและพรหมโลก ซึ่งเป็นสถานที่อยู่ของผู้บำเพ็ญกุศลกรรม เริ่มจากภุมมเทโวไปจนถึง
กามาจรสวรรค์ ๖ ชั้น รูปพรหม ๑๖ ชั้น และอรุปรหม ๔ ชั้น ทิพยสุขสมบัติของเทพ

*ในที่อื่น ๆ เช่น ในหนังสือปทานุกรม บาลี ไทย อังกฤษ สันสกฤต ใจคำว
กาหคัญชกเปรต (พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ ๒๔๒๐: ๒๒๔).

ปริทัศน์ ศรีรัตนาลัย, "โลกปทีปถสาร ปริเฉทที่ ๓-๔ : การตรวจชำระ
และการศึกษาเชิงวิเคราะห์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาภาษาตะวันออก
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓), หน้า ๒๕๕.

เหล่านั้น มีความละเอียดประณีตยิ่งขั้นตามลำดับ แต่เทพเหล่านั้นก็ยังไม่พ้นจากทุกข์ เพราะ
ต้องหวนกลับมาเสวยทุกข์ในวัฏสงสารอีก เว้นแต่พรหมในชั้นสุทธาวาส ย่อมไปสู่พระนิพพาน
อันเป็นสถานที่ดับทุกข์โดยสิ้นเชิง เช่นเดียวกับวิสุทธิเทพ หรือผู้ที่ได้บรรลุนิพพานแล้ว

ปริเฉทที่ ๘ โอกาสนิเทศ แสดงทัศนะเรื่องโลกและจักรวาลเกี่ยวกับลักษณะ
ขอบเขตการเกิดและการแตกสลายของจักรวาล ความหมายและประเภทของกัลป์ ระยะเวลา
ระหว่างภูมิชั้นต่าง ๆ มาตราวัฏระยะและมาตราเวลา และในปริเฉทที่ ๘ นี้ผู้รจนาคได้แสดง
ทัศนะเรื่องโลกและจักรวาลไว้ทุกแง่ทุกมุม เพื่อแสดงให้เห็นถึงลักษณะอนิจจัง คือความ
เปลี่ยนแปลง ความไม่แน่นอนของธรรมชาติ และอิทธิพลของภาวะจิตใจของมนุษย์ที่มีผลต่อ
ความเจริญและความเสื่อมของสภาวะต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้คนทั้งหลายได้หมั่นประกอบกรรมดี
ด้วยความไม่ประมาท

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

๑. เพื่อตรวจสอบชำระต้นฉบับตัวเขียนคัมภีร์โลกปทีปที่ปกสาร เฉพาะปริเฉทที่ ๘
ซึ่งมีจำนวน ๒ พุทฺกเศษ ๑๑๒ หน้าใบลาน
๒. แปลคัมภีร์โลกปทีปที่ปกสาร ปริเฉทที่ ๘ ที่ตรวจสอบชำระแล้วเป็นภาษาไทยที่
ถูกต้องและสละสลวย
๓. เพื่อศึกษาวิเคราะห์คัมภีร์โลกปทีปที่ปกสาร ปริเฉทที่ ๘ ค้นเนื้อหาและลีลา
การเขียน เพื่อที่จะทำให้ทราบถึงระดับความรู้ ความสามารถของผู้รจนาคัมภีร์นี้
๔. เพื่อให้ได้คัมภีร์โลกปทีปที่ปกสารที่มีการตรวจสอบชำระแล้ว ทั้งส่วนที่เป็น
ภาษาบาลี และส่วนที่แปลเป็นภาษาไทยครบสมบูรณ์ทั้ง ๘ ปริเฉท

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*พรหมชั้นสุทธาวาส ได้แก่วิวาจรภูมิชั้นที่ ๑๒-๑๖ เป็นที่เกิดของพระอนาคามี
ซึ่งได้แก่ อวิหา (เหล่าทานุญไม่ละไปเร็ว, ผู้คงอยู่นาน), อตปปา (เหล่าทานุญไม่เหือกร้อน
กับใคร), สุทัสสา (เหล่าทานุญปรากฏโดยง่าย, ผู้น่าชม), สุทัสสี (เหล่าทานุญเห็นโดย
ง่าย, ผู้เห็นชัด), อภินิฐา (เหล่าทานุญไม่มีความค้อย หรือเล็กน้อย, ผู้สูงส่ง). (พระราชนิ
พนธ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ๒๕๒๐: ๒๓๑)

ขอบเขตในการวิจัย

เนื่องจากมีผู้วิจัยและตรวจสอบชำระ และแปลคัมภีร์โลกปป์ที่ปกสารมาแล้ว ๓ ปริเฉทคือ ปริเฉทที่ ๑-๓ จึงยังคงเหลือปริเฉทที่ ๔ ปริเฉทเดียว ผู้วิจัยจึงศึกษาวิจัย เฉพาะปริเฉทที่ ๔ เท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. รวบรวมต้นฉบับตัวเขียนคัมภีร์โลกปป์ที่ปกสาร ปริเฉทที่ ๔ มาตรวจสอบชำระ เปรียบเทียบคำอ่านแล้วปริวรรตเป็นอักษรไทย เพื่อให้ได้ต้นฉบับที่ใกล้เคียงกับที่พระเมธีขรรค์ไชยศรีได้ทำไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
๒. แปลคัมภีร์โลกปป์ที่ปกสาร ปริเฉทที่ ๔ ที่ตรวจสอบชำระแล้วเป็นภาษาไทย ที่ถูกต้องและสละสลวย
๓. ศึกษาวิเคราะห์คานเนื้อหาและลีลาการเขียน

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

๑. ได้ทราบความคิดที่มีปรากฏในคัมภีร์โลกปป์ที่ปกสารของพระเมธีขรรค์ไชยศรี เกี่ยวกับลักษณะความแตกต่างของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เช่น เรื่องความแตกต่างทางด้านสติปัญญา เป็นต้น
๒. ได้ต้นฉบับคัมภีร์โลกปป์ที่ปกสาร ปริเฉทที่ ๔ ที่ตรวจสอบต้นฉบับตัวเขียนแล้ว และคำแปลเป็นภาษาไทยที่ถูกต้องและสละสลวย ทำให้มีคัมภีร์โลกปป์ที่ปกสารฉบับตรวจสอบต้นฉบับตัวเขียนที่สมบูรณ์เป็นมรดกของชาติ